



**“IQTISODIY TADQIQOTLARGA
ASOSLANGAN OLIY MA’LUMOTLI
IQTISODCHI KADRLARNI
TAYYORLASH: MUAMMOLAR VA
INNOVATSION YECHIMLAR”
MAVZUSIDAGI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA
MATERIALLARI TO‘PLAMI**

I



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO VILOYATI HOKIMLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**“Iqtisodiy tadqiqotlarga asoslangan oliy ma'lumotli iqtisodchi
kadrlarni tayyorlash: muammolar va innovatsion yechimlar”**

mavzusidagi

xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to`plami, 2023 yil 6-7

iyun

I JILD

**Collection of materials of the international scientific and practical
conference "Training highly educated economists based on
economic research: problems and innovative solutions", June 6-7,
2023**

I VOLUME

**Сборник материалов международной научно-практической
конференции «Подготовка высокообразованных экономистов
на основе экономических исследований: проблемы и
инновационные решения», 6-7 июня 2023 г.**

ТОМ I

Buxoro – Bukhara – Бухара – 2023

Technological - texnologik

- Jamoat joylarida Wi-Fi ning yo'qligi;
- Turizm hududlarini ko'rsatuvchi mobil ilova yoki platformaning mavjud emasligi

PEST usuli orqali tahlil natijalarini o'rganadigan bo'lsak, hozirgi vaqtda butun dunyo yoki Markaziy Osiyo davlatlari uchun ta'sir qilayotgan omil Qozog'istondagi notinchlik hamda koronavirus pandemiyasining cho'zilganligi hisoblanadi. Pandemiya natijasida aholi daromadlarining ham kamayishi bunga ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda tezkor sur'atlar orqali oshib borayotgan valyuta kursi ham ijobiy ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa ularning qancha muddat O'zbekistonda turishlariga bog'liq hisoblanadi. Ijtimoiy omillar sifatida esa aholining yoki xizmat ko'rsatish sohasidagi xodimlarning xorijiy tillarni mukammal bilmasligini ta'sir sifatida ko'rsatishimiz mumkin.

Ergasheva Aziza Farmonovna
BuxDU tayanch doktoranti

Turizm va mehmonxona xo'jaligi kafedrasini o'qituvchisi
azizaergasheva1986@gmail.com

HUNARMANDCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI

Hunarmandchilik nafaqat davlatning qadriyat va an'analarni saqlash shartlaridan biri, balki hududni rivojlantirishning strategik resurslaridan biri bo'lib ham xizmat qiladi. Hunarmandchilik tashkilotlari sanoatning turli tarmoqlarida ish o'rinlari yaratib, hududiy yalpi mahsulotni takror ishlab chiqarishda ishtirok etishi bilan hudud iqtisodiyotining ajralmas qismi hisoblanadi. Hunarmandchilik mahsulotlari an'anaviy san'at namunalari tashqi bozorlarda namoyish etish orqali hudud qiyofasini shakllantirishda ishtirok etadi. Bundan tashqari, hududning yuksak badiiy qiymati va badiiy hunarmandchilik va hunarmandchilikning mahalliy lazzatining mavjudligi turistik bozorning o'sish omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Chunki bunday imkoniyat mintaqaviy madaniyat xususiyatlarini ochib berishga imkon beradi. Hunarmandchilik mahsulotlari xalq san'atining ajralmas qismi bo'lgan xalq amaliy san'atini ko'paytirishni qo'llab-quvvatlash har qanday mintaqaning iqtisodiy va madaniy siyosatida muhim yo'nalish hisoblanadi. Biroq, badiiy hunarmandchilik sohasini rivojlantirish imkoniyatlarini baholash muammosining yuqori ahamiyati va dolzarbligiga qaramay, bugungi kunda to'liqligicha rivojlantirilmagan.

Keling hunarmandchilik sohasida tadbirkorlikni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini birma-bir ko'rib chiqaylik:

- sotish bozorlarini kengaytirish zarur. Deyarli barcha hunarmandlar badiiy hunarmandchilik sohasidagi tadbirkorlik faoliyatining asosiy muammosi sifatida savdoni ta'kidlaydilar. Hunarmandchilik mahsulotlarining asosiy xaridorlari shahar tuzilmalari vakillari, tadbirkorlar, mamlakat mehmonlari va mahsulotlarni esdalik yoki sovg'a sifatida sotib oluvchi sayyohlar, ijodiy jamoalar va san'atkorlar hisoblanadi. Ammo bu talab juda cheklangan. Bundan tashqari, xalq amaliy san'ati yo'nalishidagi tadbirkorlik sub'ektlari faoliyati tahlil etilganda marketingni boshqarishda ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yilayotgani aniqlandi.

Birinchidan, hunarmandchilik mahsulotlari ko'pincha asosan suvenir sifatida qabul qilinadi va bu savdo bozorini cheklaydi. Shuning uchun badiiy hunarmandchilik mahsulotlarini nafaqat xalq amaliy san'atining noyob asarlari, balki utilitar funktsiyani bajaradigan mahsulotlar sifatida ham joylashtirish maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchidan, yoshlar an'anaviy texnologiyalardan foydalangan holda tayyorlangan original, ammo zamonaviy dizayndagi mahsulotlarga qiziqishi mumkin bo'lgan xalq amaliy san'ati ishlab chiqaruvchilari e'tiboridan chetda qolmoqda.

Etnografik turizmni rivojlantirish zarur, chunki har qanday sayyoh ma'lum bir xalqning atrof-muhitiga o'ziga xos mahalliy milliy urf-odatlarini, madaniyati, turmush tarzi bilan qiziqadi. Turistik etnografik dasturlarning asosiy yo'nalishlari quyidagilar bo'lishi mumkin: mahalliy an'analar, marosimlar, urf-odatlar, turmush tarzi, turmush tarzi, milliy taomlarni ochib berish; milliy musiqa, ashula va raqs madaniyati bilan tanishtirish; turistlarga milliy bayramlar, tantanalar, yarmarkalarda qatnashish imkoniyatini berish; interfaol ustaxonalarga tashrif buyurgan holda mahalliy xalq amaliy san'ati va hunarmandchilikni namoyish etish, xalq amaliy san'ati va amaliy san'ati mahsulotlarini yaratish jarayonida ishtirok etish kabi tadbirlarni amalga oshirish mumkin;

- badiiy xalq hunarmandchiligi markazini tashkil etish. Hududda hunarmandlar, havaskor va professional rassomlarni aniqlashga ko'maklashish, an'anaviy xalq hunarmandchiligini tiklash va

rivojlantirish bo'yicha ekspeditsiya, ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishdan iborat bo'lgan Badiiy xalq hunarmandchiligi markazini tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Markaz negizida ustaxonalar, milliy liboslar tikish ustaxonasi, dizayn ustaxonasi, xalqning amaliy san'ati va hunarmandchiligiga oid ma'lumotlar banki va fotofondga ega uslubiy kabinet, ko'rgazma zali, ko'rgazmalar tashkil etish mumkin.

Xulosa va takliflar:

O'zbekistonda hunarmandchilik sohasida tadbirkorlikni rivojlantirishning ikkita asosiy muammosi borligi ma'lum bo'ldi: mahsulotlarni bozorga chiqarishning qiyinligi hamda hududiy va mahalliy hokimiyat organlari tomonidan qo'llab-quvvatlanmayotganligi. Aniqlangan muammolarni badiiy hunarmandchilik sohasida institutsional muhitni shakllantirish orqali hal qilish mumkin, jumladan:

- 1) Yoshlarning maqsadli auditoriyasini jalb qilish orqali savdo bozorlarini kengaytirish;
- 2) Etnografik turizmni xalq amaliy san'ati sohasi infratuzilmasiga kiritish;
- 3) Hunarmandchilik markazini tashkil etish;
- 4) hunarmandchilik va hunarmandchilik sohasini huquqiy tartibga solish tizimini takomillashtirish;
- 5) Axborot-maslahat markazi orqali bayram, tadbir va vakillik xarakteridagi tadbirlarni o'tkazish

uchun esdalik sovg'alari va badiiy mahsulotlarga viloyat hokimliklaridan buyurtmalar tizimini shakllantirish;

6) hunarmandchilik korxonalarini va tadbirkorlari uchun quyidagi shartlarda kredit liniyalarini tashkil etish: mikrokredit, pasaytirilgan kredit stavkasi; nafaqat sohadagi korxonalar va tadbirkorlarni, balki ularning hamkorlarini ham jalb etgan holda kredit kooperativlari tizimini yaratish.

Taklif etilayotgan chora-tadbirlar korxonalar va tadbirkorlarning nafaqat tashqi, balki ichki muammolarini ham hal etish imkonini beradi, chunki O'zbekistonda hunarmandchilik tashkilotlarining bozor iqtisodiyotiga kirishi va tadbirkorlik faoliyati natijalarini yaxshilash imkonini beruvchi sharoitlar yaratiladi.

Nargiza Baxriddinovna Talapova

talapovanargiza@mail.ru

Namangan davlat universiteti doktoranti

IJTIMOY SOHALARNI MOLIVAVIY TA'MINLASH TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Ma'lumki, aksariyat mamlakatlarda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot, ijtimoiy sohalarni moliyalashtirish, mavjud ijtimoiy infratuzilmani yanada yaxshilash, yangi ish o'rinlari yaratish, aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sifatini oshirish kabi muammolar asosan byudjet mablag'lari orqali ta'minlanmoqda. Xalqaro tajribalarga asosan shuni aytish mumkinki, ijtimoiy sohalarni moliyaviy ta'minoti tizimini takomillashtirish davlat hokimiyati zimmasidagi muhim ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarni samarali ijrosining ta'minlanishiga imkon beradi.

Mamlakatimizda oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida ishlab chiqilgan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish" konsepsiyasida bitiruvchilarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini 2030 yilga kelib 50 foizga yetkazish belgilandi¹.

So'nggi yillarda mamlakatimizda oliy ta'lim tizimini isloh qilish borasida amalga oshirilgan chora-tadbirlarga qaramay, oliy ta'lim tizimini moliyalashtirishga oid quyidagi bir qator dolzarb muammo va kamchiliklar saqlanib qolmoqda, jumladan:

oliy o'quv yurtlari bilan kadrlar buyurtmachilari o'rtasida o'zaro hamkorlikda kadrlar tayyorlash bo'yicha ishlar samarali tashkil etilmagan. Buning natijasida nafaqat nazariya va amaliyot bog'lanmagan, balki ish beruvchilarning oliy ta'lim muassasalariga investitsiyalar kiritishi, homiylik yordamlarini ko'rsatishi, amaliyot jarayonida mavjud muammolarni olimlar bilan hamkorlikda bartaraf etishda muammolarga olib kelmoqda;

oliy ta'lim muassasalarining innovatsion faoliyati hamda tadqiqot natijalarini amaliyotga keng joriy etish va ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatiga iqtidorli yosh olimlar va talabalarni jalb etish natijadorligi yetarli darajada tashkil etilmagan, shuningdek oliy ta'lim, fan va ishlab chiqarishning samarali integratsiyasi ta'minlanmagan;

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabr "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son farmoni.

Ergasheva Aziza Farmonovna. Hunarmandchilik sohasida tadbirkorlikni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari	486
Nargiza Baxriddinovna Talapova. Ijtimoiy sohalarni moliyaviy ta'minlash tizimi samaradorligini oshirish mexanizmini takomillashtirish	487
Qudratova Dilxumor. Raqamli iqtisodiyotni mamlakatimizdagi roli va ahamiyati.....	489
Ostonov Ma'ruf Komilovich. Mehmonxona xo'jaligi xarajatlari va moliyaviy natijalarni rejalashtirish	490
Лунева Татьяна Викторовна, Муратов Абдулазиз Уктамович. Актуальные проблемы перехода к устойчивому сельскому хозяйству.....	492
Niyozova I.N, Narziyeva N. Mamlakatimizda korxonalarining tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirish va boshqarish	494
Дустова Азиза Кахрамоновна. Основные направления развитие кадрового потенциала предприятия.....	496
Жўраева Зилола Туробовна, Хайотова Сабинобону. Инсон капиталидан фойдаланишда таълимнинг роли	499
Murodullayeva Rayhona Abdurahmon qizi, Sobirova Kamola Abduvohid qizi, Akbarova Mohigul Asrorjon qizi. Iqtisodiyotning dolzarb ilmiy muammolari	501
Рахмонов Шухрат Шавкатович. Диверсификация туристских продуктов в современном мире....	502
Насриддинов Ш.З. Текущее состояние туристического онлайн рынка Узбекистана	503
Karimova Fatima Abdurasulovna. Buxoro hududida faoliyat yuritayotgan turistik korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish muammolari va istiqbollari.....	505
Rano I. Zaripova, Sherbek N. Khayitov. The opportunities to develop the tourism sector in Malaysia...507	
Zayavitdinova N.M., Hayotova Zarnigor. Xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari.....	509
Hayitov Behruz Jobirovich. "Ziyorat turizmida halol ovqatlanishni tashkil etish"	511
Norov Bektosh Negmurod ugli. Analyzing of approval and follow-up of the bukhara tourism brand by stakeholders and locals	515
Axmedova Feruza Hakimovna. Malayziyada ziyorat turizmni rivojlantirishning o'ziga xos yo'llari va rivojlanish tendensiyalari.....	519
Bakhrieva Zarina Nasimovna. Development of the public-private partnership system in organizing regional tourist and recreation complexes	521
Атоева Мехригиё Илхом кизи, Хайитов Шербек Наимович. Развитие менеджмента организации в условиях перехода к цифровой экономике	522
Zayavitdinova N.M., Xolova Zebiniso. Xotin-qizlar bandligini oshirishda kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni	523
Норова Саломат Юсуповна, Кадирова Рано Хамидовна. Туризм- аҳоли фаровонлигининг муҳим омили.....	525
Giyazova N.B., Giyazov B.B. Sanoat korxonalari barqaror rivojlanishini ta'minlashda marketing strategiyalarining roli	527
Samandarov Ogabek Alisher o'g'li. Marketingda b2b bozoringing ahamiyati va nazariy tushunchalari ..530	
Tolibova Aziza To'lqin qizi, Giyazova Nozima Bayazovna. Iste'molchilar orqali onlayn marketing	533
Джабборова Юлдуз Абдувалиевна. Эффективность функционирования предприятий книгоиздательской деятельности Узбекистана"	535
Djurayeva D.D. Innovatsion faoliyatning istiqbolli yo'nalishlarida ilmiy hajmdor xizmatlar ko'rsatishni tashkil etishning asosiy yo'nalishlari.....	537
Шуданбеков А.И. Базовые конкурентные стратегии цифровой экономики.....	539
Раупов Гайрат. Развитие малого предпринимательства в туристическом секторе Узбекистана....	541
Amonov Mirzohid Tuymurodovich. Evropa ittifoqi mamlakatlarida qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlari.	543
Ruzieva Zuhro Sayfiddin kizi, Supervisor: Khurramov Ortikjon Kayumovich. Ways to effectively use internet marketing opportunities in the development of tourism	544
4-sho'ba. Yosh izlanuvchilarning iqtisodiy tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish	548
4-branch. Fostering economic research skills among young researchers.	548
4-раздел. Развитие экономических исследовательских навыков у молодых исследователей	548
Мирсаидов А.Б. Диссертацияҳои номзадӣ — роҳи дар рушди илмӣ.....	549
Mirsaidov A.B., Azizov Shoaziz Samievich. Candidate dissertations - the path to scientific growth.....	549